

تحولات حقوقی سازمان جهانی مالکیت معنوی
(WIPO)

دکتر بهشید ارفع‌نیا
مهرنوش علی‌نیا

سرشناسه	ارفع نیا، بهشید ۱۳۲۶-
عنوان و نام پدیدآور	تحولات حقوقی سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO) / بهشید ارفع نیا، مهرنوش علی نیا.
مشخصات نشر	تهران: بهتاب، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
شابک	۱- ۲۸ - ۷۲۴۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - ۱۳۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۵۲ - ۱۵۹ همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	: سازمان جهانی مالکیت معنوی
موضوع	: مالکیت معنوی (حقوق بین الملل)
موضوع	: مالکیت معنوی
شناسه افزوده	: علی نیا، مهرنوش، ۱۳۵۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ت ۳ الف / ۱۴۰۴ k
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۰۴۸
شماره کتابخانه ملی	: ۴۰۴۲۸۳۳

(انتشارات بهتاب)

تحولات حقوقی و سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO)

نویسندگان:

دکتر بهشید ارفع نیا

مهرنوش علی نیا

نوبت چاپ: اول زمستان ۹۴

تیراژ: ۱۱۰۰

شابک: ۱ - ۲۸ - ۷۲۴۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۸۸۱۰۰۸۹۵ - ۸۸۱۰۰۹۱۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیش گفتار
۹	مقدمه
۱۱	بخش اول: فرآیند شکل گیری و تشکیلات ساختاری سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۲	مبحث اول: روند شکل گیری سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۷	مبحث دوم: واکاوی سند تأسیسی سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۷	گفتار اول: از نظر شکلی
۱۹	گفتار دوم: بررسی کنوانسیون از لحاظ ماهوی
۲۳	مبحث سوم: جایگاه سازمان جهانی مالکیت معنوی در نظام ملل متحد
۳۱	مبحث چهارم: مأموریت سازمان جهانی مالکیت معنوی
۳۳	مبحث پنجم: شخصیت حقوقی سازمان جهانی مالکیت
۳۶	مبحث ششم: صلاحیت، مزایا و مصونیت های سازمان جهانی مالکیت معنوی
۳۶	گفتار اول: صلاحیت حقوقی
۳۸	گفتار دوم: مزایا و مصونیت ها
۴۲	فصل دوم: تشکیلات ساختاری سازمان جهانی مالکیت معنوی
۴۲	مبحث اول: نهادهای سازمان جهانی مالکیت معنوی
۴۲	گفتار اول: مجمع عمومی
۴۴	گفتار دوم: کنفرانس
۴۴	گفتار سوم: کمیته هماهنگی
۴۵	بند اول: شرایط عضویت در کمیته هماهنگی
۴۶	بند دوم: وظایف کمیته هماهنگی
۴۷	گفتار چهارم: دفتر بین المللی
۴۸	مبحث دوم: اهداف و اصول سازمان جهانی مالکیت معنوی
۴۸	گفتار اول: اهداف سازمان جهانی مالکیت معنوی
۴۹	گفتار دوم: اصول سازمان جهانی مالکیت معنوی
۵۱	مبحث سوم: اعضای سازمان جهانی مالکیت معنوی
۵۲	گفتار اول: شرایط عضویت در سازمان جهانی مالکیت معنوی
۵۴	گفتار دوم: لغو یا تعلیق عضویت در سازمان جهانی مالکیت معنوی
۵۵	مبحث چهارم: اجلاس سازمان جهانی مالکیت معنوی
۵۶	مبحث پنجم: امور مالی، زبان رسمی و محل استقرار سازمان جهانی مالکیت معنوی
۶۱	مبحث ششم: اصلاحات و اعلامیه های سازمان جهانی مالکیت معنوی
۶۱	گفتار اول: اصلاحات و ایپو
۶۲	گفتار دوم: اعلامیه های و ایپو
۶۲	مبحث هفتم: استانداردهای و ایپو
۶۳	گفتار اول: انواع استانداردهای و ایپو
۶۶	گفتار دوم: کمیته ای استاندارد های و ایپو (CWS)
۶۷	بخش دوم: سازمان جهانی مالکیت معنوی، برآیند یک تحول در چارچوب مناهبات سازمان ملل متحد
۶۷	فصل اول: بررسی فعالیت ها و تحولات (اساسنامه ای و سازمانی) و ایپو

۶۸	مبحث اول: فعالیت‌های سازمان جهانی مالکیت معنوی
۶۸	گفتار اول: فعالیت‌های حقوقی
۶۸	بند اول: اموری
۶۹	بند دوم: همکاری بین‌الدولی
۶۹	بند سوم: فعالیت‌های برنامه‌ای یا ماهوی (معاهدات وایپو)
۸۵	گفتار دوم: فعالیت‌های غیرحقوقی (آکادمی وایپو)
۸۷	گفتار سوم: نقاط قوت و ضعف فعالیت‌های وایپو
۸۷	بند اول: نقاط قوت
۹۴	بند دوم: نقاط ضعف
۹۸	مبحث دوم: تحولات (اساسنامه‌ای و سازمانی) وایپو
۱۰۰	گفتار اول: تحولات اساسنامه‌ای سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۰۱	گفتار دوم: تحولات سازمانی سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۰۲	فصل دوم: بررسی روابط، چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌روی وایپو
۱۰۳	مبحث اول: روابط وایپو با موجودیت‌های حقوق بین‌الملل
۱۰۳	گفتار اول: رابطه‌ی وایپو با کشورهای
۱۰۴	بند اول: کشورهای توسعه یافته
۱۰۵	بند دوم: کشورهای در حال توسعه
۱۰۶	بند سوم: کشورهای در حال گذار
۱۰۷	گفتار دوم: رابطه‌ی وایپو با سازمان‌ها
۱۰۸	بند اول: سازمان‌های بین‌المللی
۱۰۸	الف: سازمان ملل متحد
۱۱۰	ب: سازمان تجارت جهانی
۱۱۷	بند دوم: سازمان‌های منطقه‌ای
۱۱۷	الف: سازمان مالکیت معنوی منطقه‌ای آفریقایی
۱۱۹	ب: سایر سازمان‌های منطقه‌ای
۱۲۰	مبحث دوم: ایران و سازمان مالکیت معنوی
۱۲۰	گفتار اول: نحوه‌ی فعالیت ایران با سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۲۱	بند اول: الحاق ایران به کنوانسیون وایپو
۱۲۲	بند دوم: الحاق ایران به سایر موافقت‌نامه‌های سازمان جهانی مالکیت معنوی
۱۲۴	گفتار دوم: چالش‌های فراروی ایران با سازمان جهانی مالکیت معنوی
	پیوست‌ها:
۱۲۷	پیوست ۱: کنوانسیون تأسیس وایپو
۱۴۴	پیوست ۲: توافق‌نامه سازمان ملل متحد با وایپو
۱۵۲	فهرست منابع
۱۵۶	منابع لاتین
۱۵۹	فهرست علائم اختصاری

پیش گفتار

نام سازمان مالکیت معنوی در کشور ما کمتر از دیگر سازمان‌ها شنیده شده است و نیز کتب فارسی محدودی در رابطه با این سازمان موجود می‌باشد، خلاصه موجود در این زمینه نگارندگان را بر این داشته است، که تحقیق مستقلی در رابطه با تحولات حقوقی سازمان جهانی مالکیت معنوی انجام دهند، تا هم خلاصه موجود برطرف گردد و هم از طرفی موضوع، نقش و جایگاه سازمان مذکور در نظام حقوقی ملل متحد تبیین گردد.

در خصوص سازمان جهانی مالکیت معنوی تحقیقات و مطالعات اندکی صورت گرفته است، اما این مطالعات بیشتر به صورت پراکنده بوده یا حول محور سازمان جهانی مالکیت معنوی است، که از زاویه تحولات حقوقی به آن نگاه نشده است. بنابراین می‌طلبد که تحقیقات بیشتری در این زمینه انجام گیرد.

این که سازمان جهانی مالکیت معنوی در حیات چهل و نه ساله خود (۲۰۱۵ - ۱۹۶۷) چه تحولات مهم حقوقی را پشت سر گذاشته است، سوالی است که در کتاب حاضر به آن پاسخ داده شده و خواهیم دید که، سازمان جهانی مالکیت معنوی در چارچوب مناسبات سازمان ملل متحد به منظور تأمین نیاز شدید جامعه‌ی جهانی دو دسته از واقعیت‌های عینی و حقوقی را پشت سر گذاشته است. واقعیت عینی که همان نیاز شدید جامعه انسانی به حمایت از آثار معنوی به منظور توسعه اقتصادی بوده است، که می‌توان آن را در رابطه‌ی وایو با موجودیت‌های حقوق بین‌الملل جستجو کرد. واقعیت حقوقی، تدوین و توسعه‌ی روز افزون معاهدات بین‌المللی سازمان مالکیت معنوی با کشورها می‌باشد، که نشان دهنده‌ی تحولات مثبت این سازمان است.

از سوی دیگر باید بدانیم سازمان جهانی مالکیت معنوی از چه ساختاری برخوردار می‌باشد و مکانیسم‌های مورد استفاده سازمان جهانی مالکیت معنوی در جهت تحولات حقوقی چه بوده است؟

www.ketab.ir

در چارچوب مناسبات سازمان ملل متحد، علاوه بر ارکان اصلی مقرر در بند ۱ ماده ۷ منشور ملل متحد، مؤسسات و نهادهای تخصصی براساس ماده ۵۷^۱ منشور ملل متحد پا به عرصه وجود می‌نهند. این نهادها دارای مسئولیت‌های بزرگ بین‌المللی می‌باشند و بر طبق ماده ۶۳^۲ منشور، وابسته به سازمان ملل متحد می‌باشند. جامعه‌ی جهانی حتی قبل از ایجاد سازمان ملل متحد، حمایت از مالکیت معنوی را در اولویت کار خود قرار داده بود، به طوری که با امعان نظر در روند تحولات مالکیت معنوی ملاحظه می‌گردد، در سال ۱۸۸۳ و ۱۸۸۶ به ترتیب کنوانسیون پاریس و برن به تصویب رسید. بر اساس کنوانسیون پاریس، اتحادیه بین‌المللی برای حمایت از مالکیت صنعتی و بر اساس کنوانسیون برن، اتحادیه بین‌المللی برای حمایت از آثار ادبی و هنری تشکیل شد. هر یک از اتحادیه‌های بین‌المللی فوق، یک مرکز بین‌المللی را در سند تأسیسی خود مقرر کردند. این دو، در سال ۱۸۹۳ در یکدیگر ادغام و تحت عنوان دوایر بین‌المللی متحد^۴، برای حمایت از مالکیت

۱- ارکان اصلی ملل متحد عبارتند از: مجمع عمومی، شورای امنیت، شورای اقتصادی و اجتماعی، شورای قیومت، دیوان بین‌المللی دادگستری و دبیرخانه.

۲- نهادهای تخصصی مختلف که به موجب موافقت‌نامه‌ی بین کشورها تأسیس و برطبق اسانامه‌های خود در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی و سایر رشته‌های مرتبط دارای مسئولیت‌های وسیع بین‌المللی می‌باشند، بر طبق مقررات ماده ۶۳، وابسته به سازمان ملل متحد خواهند شد.

۳- شورای اقتصادی و اجتماعی می‌تواند با هر یک از نهادهای تخصصی مذکور در ماده ۵۷ قراردادهایی را منعقد کند و شرایطی که به موجب آن، نهاد مربوطه وابسته به ملل متحد خواهد گردید، معین نماید.

معنوی به فعالیت خود ادامه دادند. این حرکت در واقع نقطه عطفی برای بنا نهادن سازمانی بزرگ به نام سازمان جهانی مالکیت معنوی گردید. سازمان جهانی مالکیت معنوی بر اساس کنوانسیون استکهلم (۱۴ ژوئیه ۱۹۶۷) که در ۲۶ آوریل ۱۹۷۰ به اجرا درآمد، پا به عرصه وجود نهاد. در ۱۷ دسامبر ۱۹۷۴ به عنوان شانزدهمین نهاد تخصصی، به سازمان ملل متحد پیوست. این نهاد تخصصی ملل متحد، در راستای ایجاد چارچوب رسمی، بحث و تبادل نظر درباره‌ی تمهیدات قوانین و مقررات، رویه‌های هماهنگ و حمایت از حقوق مالکیت فکری را برای اعضای خود فراهم کرد. بدین منظور که سازمان مذکور قصد نداشت تا اتحادیه‌های سابق را از هم جدا کند، بلکه با پوشش اتحادیه‌های پاریس و برن، ارتباط ساختار مناسبی را با آنها پایه‌ریزی کرد.

مالکیت معنوی شامل دو شاخه مالکیت ادبی، هنری و مالکیت صنعتی می‌باشد. در مالکیت ادبی، اگر فردی ثابت کند که نویسنده‌ی اثری است، حتی اگر آن اثر را ثبت نکرده باشد، آن اثر متعلق به او خواهد بود. صرفاً بحث رقابت در ثبت اثر، مربوط به مالکیت صنعتی است. در مالکیت صنعتی، ثبت آثار فکری کشورها، سبب رشد اقتصادی کشوری که اثرش به ثبت رسیده، می‌باشد. این مهم‌ترین نوآوری سازمان مالکیت معنوی است، که کشورها را از لحاظ مالی ارتقا می‌بخشد.

کتاب پیش‌رو از یک مقدمه و دو بخش تشکیل شده است. بخش اول تحت عنوان فرآیند شکل‌گیری و تشکیلات ساختاری سازمان جهانی مالکیت معنوی در طی دو فصل به مباحث مربوط به زمینه‌های تأسیس، ترکیب اعضا، ساختار و آیین کار سازمان می‌پردازد. بخش دوم تحت عنوان سازمان جهانی مالکیت معنوی، برآیند یک تحول در چارچوب مناسبات سازمان ملل متحد را بررسی و طی دو فصل به ارزیابی فعالیت‌ها و روابط سازمان جهانی مالکیت معنوی با دیگر سازمان‌ها می‌پردازد.

۱- ماده ۲۶ قانون ثبت علائم و اختراعات ایران در مورد مالکیت صنعتی می‌گوید: «هر قسم اکتشاف یا اختراع جدید در شعب مختلفه صنعتی یا فلاحی به کاشف یا مخترع آن حق انحصاری می‌دهد که بر طبق شرایط و در مدت مقرر در این قانون از اکتشاف یا اختراع خود استفاده کند، مشروط بر این که اکتشاف یا اختراع مزبور مطابق این قانون در اداره ثبت اسناد تهران به ثبت رسیده باشد. اما در مالکیت ادبی و هنری، هدف از مالکیت ادبی و هنری، حمایت و حفاظت از آثار ادبی، هنری و علمی است.»